

Čeprkanje po Crnopcu: kako je JSC dobio šesti ulaz

Dino Grozić | Speleološka udruga »Estavela«

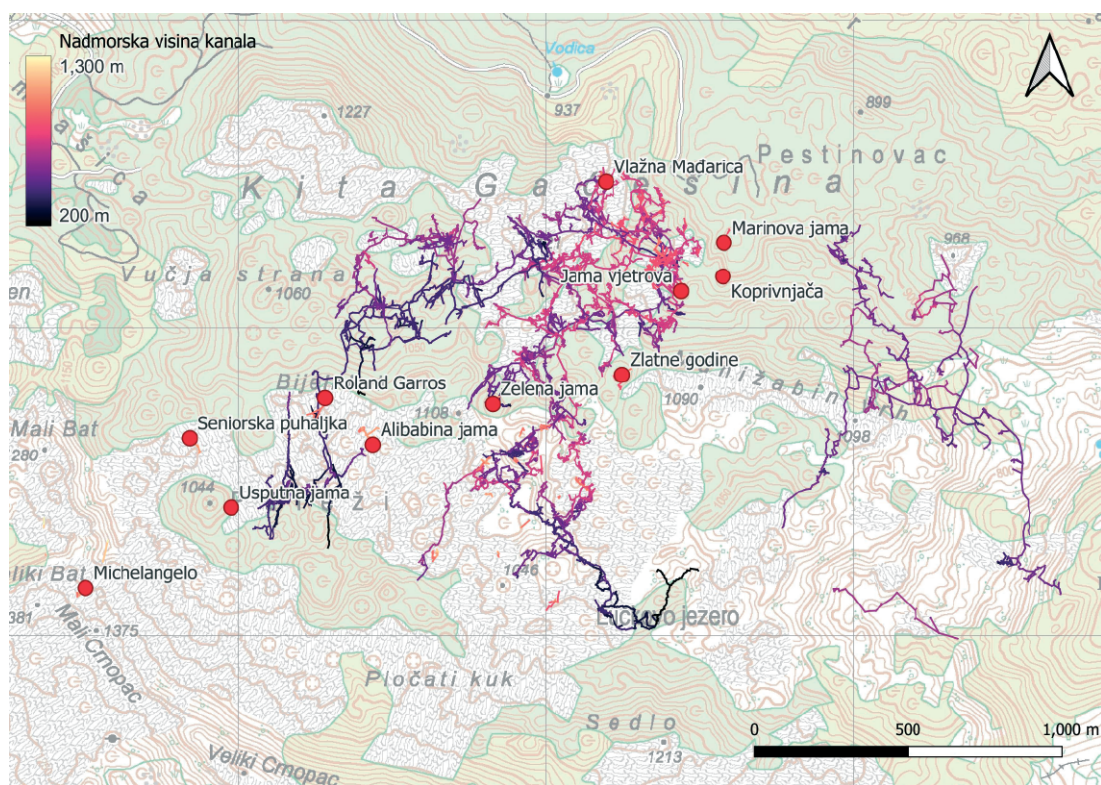
Teo Barišić | SO HPK »Sveti Mihovil«

*Vertikale Vlažne Mađarice
Autor: Nikola Brdarić*

Motivacija, ideja. Od toga sve kreće. Pa da krenemo onda od tih početnih poriva koji su doveli do pisanja ovog članka. Bila je to tzv. »Duga Kita« 2023 (Barišić, 2023). Gotovo dva dana jahanja kroz utrobu Crnopca s oko 20 kg na leđima do tamo, par ili više sati svaki dan do mjesta gdje treba istraživati, logistika, šerpe, proljevi, starci na oprostu i tko ima bolje tablete protiv bolova. Bilo je to dobrih i produktivnih 8-9 dana rada u najudaljenijim dijelovima Kite, dijelu Jamskog sustava Crnopac (JSC). Ali nakon što smo izašli, i kad sam (Dino) razmišljao o vraćanju, samo mi je padalo na pamet: »Pa valjda ima neki pametniji način da se to radi, treba naći neki novi ulaz«. I tako je krenula inicijativa »Čeprkanje po Crnopcu«. Ništa više od intimne mailing grupe strastvenih crnopacaša u kojoj smo probali iz sjećanja izvući one neke polumitske rupe za koje se već godinama priča kako »pušu ko lude«, ali ih se nitko ne hvata jer se ima uvijek nešto pametnije za raditi. E, pa možda

i nema, treba probati. I tako smo na kartu pobacali tih nekoliko slavni, kao što su Roland Garros, Michelangelo, Zelena jama, Koprivnjača, Vlažna Mađarica, Marinova jama... Trebalo je krenuti odnekud.

Potencijalnih ekipa bilo je više, pa je ideja bila da se jedan vikend svatko uhvati neke rupe koja mu je draga. Svakoj damo šansu, pa će neka valjda i potegnuti. I tako, s obzirom na to da sam u Vlažnoj Mađarici bio na tečaju speleospašavanja prije nekoliko godina, i da sam znao pristup do jame, prema zakonu o minimalnom ulaganju mentalne energije odluka je pala upravo na nju. Radilo se u Vlažnoj Mađarici već dosta. Pronašli su je Ana Bakšić (SO PDS »Velebit«) i skupina Mađara 2010. godine, kad je proširen ulazni meandar, da bi 2012. ekipa is SO HPK »Sv. Mihovil« (Mario Blatančić, Zlatan Trokić, Luka Dubravica i Teo Barišić) nacrtala jamu do 59 m dubine. S obzirom na jako strujanje, širilo se tu u dva navrata i na dva mjesta 2016. godine (Dinko

Tlocrtni prikaz poligonskih vlakova JSC-a i Munižabe obojenih prema nadmorskoj visini i objekata u kojima je zabilježeno snažno strujanje zraka
Priredio: Dino Grozić

Nakon 18 sati akcije
Autor: Dino Grozić

Novosel («Osmica»), Teo i Aida Barišić, Ana Mijić (SO HPK »Sv. Mihovil«) i dva člana talijanskog Soccorsa¹ pa opet 2019. (Aida i Teo Barišić, Ana Mijić, Jure Šarić (SO HPK »Sv. Mihovil«)), ali bez uspješnog probijanja u dublje dijelove.

Krajem svibnja 2023. (26. – 30.) uspio sam nagovoriti Luku Pelozu (SU »Estavela«) da zagrebemo površinu, a tu su bili i Teo i Aida (SO »Sv. Mihovil«) kao šerpe i podrška. Krenuli smo sa suženjem odmah na dnu ulazne vertikale na kojem se širilo i prije. Dvije uske ploče spuštaju se pod kutom od nekih 45° barem 15 m. Prolaz je povremeno prepriječen glondžama koje su upale i zaglavile se u najužim dijelovima. Kako je razmak među pločama prema dolje bio sve manji, i u želji da si ne stvorimo još veći problem za kasnije, blokove smo bušili i na sisteme izvlačili iz suženja. Nakon nekih 20 m probijanja došli smo do zeznutog dijela.

Suženje među pločama dodatno ograničeno nekvim kamenim mostićima i sve skupa prekriveno hrpetinom kršja koje se zaglavilo baš tu... Nije baš bilo jasno ima li tu nade i u kojem smjeru uopće ići dalje. Kad smo krenuli s proširivanjem tih dijelova, morali smo krenuti nekih 2-3 m prije samog suženja da bismo uopće mogli početi širiti dio za koji smo mislili da je zanimljiv. Srećom, nedaleko se nalazi malo proširenje koje je ubrzo dobilo nadimak »Bunker«, u koje taman stanu dva omanja čovjeka, jedan preko drugoga. Svaki pomak bio je korak naprijed, pola koraka nazad. Sve što bi proširili upadalo je u suženje, a u jednom trenutku ni višenje naglavačke nije pomagalo, već je jedino što smo mogli bilo udarati čizmom po nečemu dolje daleko i nadati se da će se sve magično otvoriti u neku prozračnu vertikalu. Mic po mic. Ali zraka je bilo. I tako smo utukli dva dana pomaknuvši se za jedva ponešto metara. Ali bar se činilo da smo bili blizu nečega... možda.

¹ Corpo Nazionale Soccorso Alpino e Speleologico – Nacionalni savez za gorsko i speleološko spašavanje.

U drugoj akciji (29. – 30. 12. 2023.) uključili su se Luka Ivančić (SO PDS »Velebit«) i Lena Penezić (SU »Estavela«). Stvari su već počele poprimiti oblik, ali još uvijek se nismo maknuli dalje od tog uskog detalja. Drugi je dan bio bolji. Konačno smo se provukli kroz suženje, pa smo u sličnom stilu kao i do sada, među pločama, malo lijevo, malo desno, konačno došli do nečega – dvorane i vertikale od kojih 10 m. Prošli smo 100 m dubine. Na dnu uski, neprolazni meandar kroz koji kamen pada barem 50 m. Srećom, Luka je nanjušio prolaz u višim dijelovima meandra. Dobra motivacija za sljedeći put.

Treća akcija (1. – 3. 3. 2024.) bila je malo masovnija. Sad smo već imali nešto konkretnije, pa se skupila miješana »SOVŽ'E« ekipa: Dino Grozić i Lovel Kukuljan (SU »Estavela«), Vedran Ferenčak (Fero) i Barbara Domitrović (SO PDS »Velebit«), Stipe Maleš i Borna Maleš (SO HPD »Željezničar«), s dodatkom opreme za opremanje iz SO »Sv. Mihovil«. Jedan zgodan primjer međuudružne suradnje. Krenuli smo s trajnim opremanjem od ulaza, shvatili smo ovo kao ozbiljan projektić. Lovel i Fero priječe u nešto što se čini kao fosilni kanal, dok ostatak ekipe oprema kroz meandar na kojem

smo zadnji put stali. Nakon nekih 20 m u vertikali dolazimo do specifičnog sjecišta triju meandara pod kutom od 120° koje dobiva naziv »Mercedes«, kroz čije središte prolazimo i idemo dalje u dubinu, za vodom. Dno vertikale na oko 150 m završava uskim neprolaznim meandrom u koji se slijeva sva voda, koje sad ima nešto više. Pada ozbiljna kiša. Stipe kaže da je kod Mercedesa vidio nastavak preko zidića u dvije vertikale. Na povratku Stipe samouvjerenom nasrće na zidić prema obećanim vertikalama, ali brzo odustaje i žmiče rukave pododijela. Ispred zidića je sada slap... korisna informacija. Ali zraka svakako ima i čini se da se sve gubi u tom smjeru. Povlačimo se kroz suženje od 50 m nakon duge akcije. Čekamo suho vrijeme.

Četiri mjeseca kasnije (6. – 7. 7. 2024.) napadamo dalje. Opet se skuplja šarena »SOVŽ'E« ekipa od šest duša: Dino Grozić (SU »Estavela«), Vedran Ferenčak i Luka Ivančić (SO PDS »Velebit«), Borna Maleš, Leonard Žnidarić i Nikola Brdarić (SO HPD »Željezničar«). Sve nade idu na vertikale iza slapa. Prvo napadamo lijevi krak, ali Luka se ubrzo vraća i kaže: »Dead-end«. Sad smo spali samo na jednu perspektivu. Opremačka ekipa prebacuje se u desni krak, a dotad će crtači nacrtati i rasprijeti lijevi.

Kviki
Autor: Dino Grozić

Spuštam se dolje, guram glavu u kraj meandra i osjetim zrak. Uski završetak samo je optička iluzija. Par uskih zavijutaka pod kutom od 90° i ispadam na drugu stranu meandra. Otvara se vertikala. »Dead-end« ide dalje. Nižu se vertikale jedna za drugom, a vrijeme odmiče. Već je jasno da nećemo izaći isti dan, ali idemo dok ima opreme. Prolazimo još jedno nespretno suženje pa dalje po meandru i uz par cugova na njegovo dno, gdje dalje ide vodica i neprolazna pukotina. Luka penje taj blatni meandar uzlazno još nekih 20-30 m i ostaje bez špage. A tamo – druga jama. Iz vadoznih meandara koje smo pratili dotud odjednom se otvaraju nekako poznate freatske tube s pregršt suhog sedimenta. Rastrčavamo se amo i tamo, nalazimo barem tri nastavka na čijim krajevima treba uže, koje nemamo. Krak koji vodi prema SZ ima najviše zraka i njega crtamo u duljini od nekih 40 m dok čekamo Bornu i Feru da nacrtaju glavni put. Morfologija koja podsjeća na kanale JSC-a – Tatoonie u Oazi i Metastaze u Mudima labudovim, u kojima smo

crtali stotine metara bez potrošenog fiksa. Sad smo u speleološkom Disneylandu. Ne znamo jesmo li uboli Kitu ili ne, ali sigurno je da smo probili put do prve etaže JSC-a. Komunalno dijelimo Kviki bobice i krećemo s povlačenjem. Na ulazu nas čeka prekrasan izlazak Sunca iznad Crnopca. Zadnji izlaze u 8:30 nakon 18 h akcije. Prolaze dani, sređuju se podaci. Teo kaže da smo visinski na 30 m od Kite, a tlocrtno smo tamo negdje. U svakom slučaju, blizu.

Sljedeći iole slobodan vikend (16. – 17. 8. 2024.) poklopio se taman usred i između raznih ekspedicija, kad su mnogi dosadašnji akteri bili posvuda. Skupila se ekipa od četvero da vidi kakve je sreće (Olga Jerković Perić (SO PDS »Velebit«), Lovel Kukuljan, Venio Fabijančić, Dino Grozić (SU »Estavela«)). Olga i ja krećemo dalje prema SZ gdje smo posljednji put stali s crtanjem, dok Lovel i Venio ganjanju prema zapadu u vertikale. Na SZ nalazimo nekakve petlje pa prečkamo iznad dvije-tri velike vertikale, pokušavamo se držati te horizontalne etaže

u nadi da će nas povući u nešto freatsko i razgranato. Nalazimo dvoranu fosilnog jezera iznad koje se dižu freatske tube okrunjene koraloidima. Izgleda super, ali nemamo više opreme. Lovela i Venia još nema, vraćamo se prema njima. Čujemo glasove, spuštamo se niz vertikale. Venio je pri opremanju vertikale nabasao na gelender usred kanala i uzviknuo: »Uže!«, Lovel priupitao: »Je li staro?« i uz potvrđan odgovor bilo je jasno da smo u Kiti! Ubrzo se svi skupa rastčavamo na sve strane da pokušamo shvatiti gdje smo, ali uzalud. Kanali idu i idu na razne strane, ali poneko Teovo oko², truli aluminij i mrtve špage daju topli osjećaj poznatoga. Moramo biti negdje blizu Ašova³. Dodali smo još jedan ulaz na JSC, za danas dosta.

Drugi dan samouvjereno ulazimo kroz Kitu i nakon Ašova dižemo se prema kanalu Hazarder za koji smo nakon promatranja nacрта zaključili da je mjesto spoja. Za 20 min stižemo na naš poznati spoj-gelender i napadamo ostale upitnike u horizontali Vlažne Mađarice. Taj dan na Kitu smo se spojili još dvaput. Kad već spajamo, onda spajamo kako treba. Sad je postalo jasnije da se krećemo po nekakvom tavanu prve etaže i da postaje teško tlocrtno pobjeći od poznatoga. Isto tako, postalo je jasno da si dodavanjem još jednog ulaza na JSC nismo olakšali pristup do dalekih i teško dostupnih mjesta, ali nema veze. Dokaz koncepta je tu. Prva s popisa »Čeprkanja po Crnopcu« postala je u pet vikend-akcija dio JSC-a i našli smo nove perspektive za dalje.

Popis objekata za »čeprkanje« i dalje je poduži. Hoće li to biti Marinova jama, koja bi mogla biti karika između JSC-a i Munižabe, kako je to Oaza bila između Muda i Kite, ili će to biti Michelangelo, koji bi produbio čitav sustav, ili pak Alibabina, koja bi potencijalno premostila put do najdaljih i najdubljih dijelova JSC-a, i nije toliko bitno. Prednost ovakvog pristupa jest to što se može raditi i vikendima te daje priliku i manje iskusnim članovima da u svojim počecima doprinesu istraživanju dubokih jama, a bez da nužno idu daleko i duboko. Važno je uprijeti i dati šansu. Isplati se.

Poking around Crnopac: how JSC got its sixth entrance

As a result of the fact that exploring new meters of the Crnopac Cave System (JSC) requires investing more and more energy and time, and going to distant and difficult-to-reach places, the »Poking around Crnopac« initiative was born. Its goal was to identify new entrances or continuations of already known caves leading to previously explored parts of the JSC. The Vlažna Mađarica Cave was first on the list for exploration and was successfully connected to the JSC in five weekend explorations during 2023 and 2024, giving the JSC a new, sixth entrance.

Literatura

- Barišić, T., 2023: Devet dana u jami i kako je najdulji hrvatski speleološki sustav premašio duljinu od 60 kilometara, *Helop* 20, 178–183.

2 Očna matica DIN 582.

3 Ašov – najbliži bivak ulazu Kita Gačešina na prvoj etaži Jamskog sustava Crnopac.

jama **Vlažna Mađarica**
 Crnopac, PP Velebit
 Speleološka Istraživanja 2023. - 2024.
 do spajanja s JSC

